

Erri De Luca
Impossible

Traducció d'Albert Pejó

L'ECLECTICA

bromera

Impossible

Erri De Luca

Traducció d'Albert Pejó

L'ECLÈCTICA
bromera

«Sovint he sentit explicar una cosa i dir:
“No és possible”, per descobrir menys
d’un any després que en algun lloc ha-
via passat de debò.»

ISRAEL BASHEVIS SINGER

Gimpel l'ingenu

Pregunta. Tornem a començar pel principi d'aquell dia. La persona de la foto que li he ensenyat, no la reconeix.

Resposta. No la reconec. Oblido les cares i encara amb més motiu després de molts anys. No puc fer res més que repetir el que ja he dit.

P. No és veritat, pot afegir alguna cosa que no hagi dit fins ara.

R. Potser sí, però això no és una conversa entre dos passatgers d'un tren. A mi m'està interrogant un fiscal. Vostè decideix què pregunta i jo decideixo si un record determinat em convé explicar-lo o no.

P. Ho entenc. Igualment li demano que torni a repetir què va fer aquell dia.

R. Em desperto d'hora, cap a les cinc. Espero que siguin les set per baixar al menjador a esmorzar. Torno a pujar a l'habitació, em rento les dents, surto, agafo el cotxe i me'n vaig cap a la muntanya que he decidit pujar. Busco llocs apartats, fora dels camins concorreguts, per sentir-me sol en un lloc.

Aquell dia vaig triar la lleixa del Bandiarac, a Val Badia. És un lloc difícil i perillós.

Vaig deixar el cotxe i vaig emprendre l'únic camí que puja de la Capanna Alpina fins al coll de Locia. A dos quarts de vuit encara no ha sortit ningú. Em va sorprendre veure més amunt una persona que em precedia.

P. Un home?

R. Sí, un home. A la muntanya passa una cosa curiosa. Quan un nota que al darrere té una altra persona que camina més de pressa, accelera el pas perquè no l'avanci. És una cosa infantil però habitual. És evident que si l'altre és més ràpid, l'atraparà. El que va al davant força el ritme i de seguida ha d'afluixar o s'ha d'aturar per recuperar l'alè. Hi ha gent que fa veure que s'ha de cordar una sabata, que vol admirar el paisatge o que vol fer una foto. Si es tracta d'una parella, aleshores sento l'home que anima la dona a caminar més de pressa. Ho diu en veu alta, em vol fer saber que ell seria capaç de pujar molt més de pressa.

Jo, quan me'n trobo un de més ràpid, afluixo i li cedeixo el pas. No m'agrada tenir ningú trepitjant-me els talons.

- P. Ho veu? Aquesta consideració no apareixia a la seva declaració anterior. Li molesta tenir algú que el segueixi. Prefereix anar vostè al darrere, seguir-lo vostè. Molt interessant. Continui.
- R. Segueixo l'altre fins que l'he d'avançar. Aquell home no el vaig atrapar. Era evident que havia forçat el pas. Millor així, m'estimo més evitar-ho. Quan pujo a un ritme constant, entro en una mena de meditació corporal, mentre el cap em va saltant entre pensaments lleugers i altres de solemnes, fantasies, estrofes de cançons, diàlegs a distància. És un ritme intens, i no m'agrada interrompre'l per avançar algú o per saludar. Quan pujo no faig pauses. Si el ritme és massa alt, l'afluixo sense aturar-me.

La qüestió és que vaig arribar al final del camí del coll de Locia, on comença l'altiplà de Fanès, sense haver d'avançar ningú. A partir d'allà has de deixar el camí fressat per dirigir-te cap a la lleixa del Bandiarac, sota la vertical del cim de Conturines. Temps enrere, era un lloc que només coneixien els caçadors furtius. Em va molestar veure aquella persona que s'afanyava davant meu en aquella mateixa direcció.

- P. Que s'afanyava?

- R. Des del coll de Locia, primer has de baixar fins a una petita depressió i després segueixes pujant. L'home que anava davant meu corria a la baixada. Jo vaig prosseguir en la mateixa direcció a passos més lents. Si aquell home volia posar distància entre nosaltres, ja m'estava bé. El vaig perdre de vista un moment, i després el vaig tornar a veure quan començava la travessia de la lleixa. En línia recta ens separaven uns quants centenars de metres.
- P. Quanta estona després el va tornar a veure?
- R. No més de dues hores. Avançava insegur.
- P. Què vol dir insegur?
- R. Es recolzava a la paret. En aquell terra congelat, has de carregar tot el pes del cos a cada pas per no relliscar. En canvi, aquell home, al repenjar-se a la paret, perdia equilibri. És la manera de caminar pròpia de qui no trepitja amb seguretat.
- P. Entesos. Segueixi.
- R. Ja no vaig tornar a pensar en ell. La travessia d'aquella lleixa exigeix concentració, has de mirar sempre a terra, un pas darrere l'altre. Has de caminar com si no volguessis fer soroll, perquè el soroll vol dir que els peus et rellisquen sobre el gel. A la lleixa del Bandiarac, has de mirar molt bé on poses els peus a la vora del precipici.

Vaig seguir avançant així prop d'una altra hora. Vaig arribar a un punt on hi havia un despreniment. Les pluges i la neu acumulada durant l'hivern anterior s'enduen trossos de camí i deixen un forat. No podia seguir. Havia de fer mitja volta. No em sabia greu, el meu objectiu és caminar per llocs deserts, i ja n'havia tingut una bona ració.

El despreniment no era recent, però al fons s'hi veia alguna cosa. Vaig agafar els binocles i vaig veure unes quantes peces de roba entre les roques de baix de tot. Era impossible baixar a comprovar-ho. Vaig trucar al 112 i els vaig explicar el que havia vist. Em vaig quedar allà, esperant per senyalitzar el punt precís a l'helicòpter. Va arribar al cap de vint minuts.

Després vaig tornar enrere. I ara, des de fa uns quants dies, estic repetint per tercer cop el que va passar aquell dia.

- P. No anaven junts?
- R. No. A la muntanya hi vaig sol. I, evidentment, aquell home feia el mateix.
- P. No va sentir cap crit? Una persona que cau, crida.
- R. No vaig sentir cap crit. Si no, m'hauria afanyat per intentar ajudar-lo.
- P. Què hi porta, a la motxilla? Els binocles i què més?

- R. Una corda i uns quants mosquetons, per si he d'ajudar algú en dificultats. Una lona impermeable i una manta tèrmica per escalfar-me en cas de bivac forçat. No porto ni menjar ni aigua.
- P. Ni brúixola?
- R. No navego pel mar.
- P. Més tard va saber a qui pertanyia aquell cadàver?
- R. Pel diari.
- P. Devia ser tota una sorpresa, oi? Es trobaven al mateix camí poc freqüentat quaranta anys després del procés.
- R. Ell o un altre, a la muntanya sempre hi ha accidents. Jo m'he salvat d'uns quants. És qüestió de sort.
- P. Accidents. Em correspon a mi decidir si entra en aquesta definició. La coincidència ho fa sospitos.
- R. Coincidència. Una de les innumerables que tenen lloc al nostre voltant i que ni som capaços de veure. Però en aquest cas, la paraula *coincidència* no el satisfà.
- P. Entre l'home que temps enrere va ser col·laborador de la justícia i va contribuir a la detenció de molts dels seus companys, vostè entre ells, i que per això va pagar un llarg empresonament, i vostè. Per dictaminar que va ser un accident he d'excloure que es tractés d'una trobada intencionada entre tots dos.

R. Vostè està disposat a definir com a accidents laborals el que en realitat són homicidis de treballadors, que es veuen empesos més enllà del límit de resistència i de les condicions de seguretat. Tracta com a accidents les desenes de milers de ferits i el miler de morts cada any en feines manuals, a canvi d'un sou. En canvi, ara posa en dubte la paraula *accident* referida a una activitat perillosa, festiva, amb riscos assumits espontàniament, amb plena responsabilitat del propi risc.

El camí de la lleixa és molt difícil. El vaig obligar jo, aquell home, a anar-hi? Me'l vaig carregar a l'esquena per tirar-lo daltabaix? Qui va allà, ha de tenir present el precipici.

La seva pregunta podria ser: en aquestes condicions, qui els obliga a fer una cosa així?

I la resposta és: ningú. No seguim cap ordre. No ens fan falta, la muntanya ja és un mòbil suficient. Quin joc de paraules més curiós, oi? La muntanya, immòbil per naturalesa, és el mòbil. I és exactament així: ens fa moure cap a ella. Cadascú té el seu motiu per anar-hi. El meu és deixar-ho tot enrere, posar distància. Deixo tot el món al darrere. Em desplaço a un lloc buit i fins i tot en un temps buit. Veig com era el món sense nosaltres,

com serà després. Un lloc que no necessitarà que el deixem en pau.

Allà dalt soc un foraster, sense invitació ni benvinguda. Ni tan sols la guerra de fa cent anys va deixar petjada a la muntanya. Les roques que van fer saltar les explosions van rodolar com en qualsevol altra època, sense deixar rastre.

Hi ha un llibre d'un alpinista francès que es titula: *Els conqueridors de l'inútil*. Inútil. Per mi, aquest adjectiu té un valor. En una vida econòmica en què tot es mesura amb la doble columna deure/haver, amb el resultat i la utilitat, resulta que anar a la muntanya, pujar-hi, escalar-la, és un esforç beneït per la inutilitat. No serveix per a res i no vol servir per a res.

He fet i encara faig oficis manuals com a empleat. Aquestes feines comporten perills obligatoris, comptabilitzats a la nòmina sota l'epígraf *prima de risc*. A la muntanya prenc els meus propis riscos, lliures d'imposicions, festius i completament inútils.

Qui ens ho fa fer? La bellesa de la superfície terrestre que frega per dalt la frontera amb l'aire, tal com fa la platja amb el mar. Gastar les meves energies de franc allà dalt em recompensa.

Quin desastre. Començo a parlar de la muntanya i em transporto.

- P. I també em transporta a mi, que no conec aquests llocs i em costa entendre la gent que hi va. Li demano que segueixi.
- R. Vostè es pensa que m'he deixat anar per cansament, perquè he abaixat les defenses. S'equivoca. El cos m'ha ensenyat que quan estic cansat augmento l'atenció i la lucidesa. Però no tinc ganes de tornar a repetir aquell dia.
- P. De moment anem bé. Està explicant coses interessants a un profà de ciutat. L'ha fet servir altres vegades el telèfon d'emergències?
- R. No. És la primera vegada.
- P. És la primera vegada que és testimoni d'un accident a la muntanya?
- R. Jo sol, sí. En altres casos, ja s'havia donat l'alerta.
- P. I quin efecte fa, assistir a una desgràcia a la muntanya?
- R. De seguida intentes entendre què ha passat, si es tracta d'un error o d'una causa de força major. Mires d'identificar-t'hi. Després venen els comentaris, les converses sobre la muntanya que mata. Però es tracta d'un medi salvatge, indiferent a nosaltres. No és una pista esportiva ni un parc de diversions. A la muntanya hi vas sense entrada. I entres en

un territori en què cap experiència anterior ni cap equipament garanteixen que tornis il·lès.

P. I la por? No n'hi he sentit parlar.

R. La por és útil. És una forma de respecte i també de reverència deguda a la immensitat del lloc que travesses. La por és la premissa de la concentració. No dificulta els moviments, sinó que n'augmenta la precisió.

Es tracta de pors ben definides, que tenen noms i ocasions concretes i que demanen adaptacions i decisions.

Són l'alarma del cos, que sap que està en risc. A la lleixa del Bandiarac, les mans no serveixen per a res, es puja i es baixa per corriols amb prou feines marcats pel pas dels isards, al costat d'estimballs molt profunds.

Però ara li estic explicant coses que s'han de viure, que no es poden transmetre amb una narració.

I la veritat és que ja en tinc prou.

P. Li demano que segueixi l'explicació.

R. Entesos. I a mi em queda la decisió de no seguir.

P. Vol que fem una pausa? Un cafè?

R. No, gràcies. Vull parar. La seva tècnica de fer repetir les coses fins a l'esgotament ha aconseguit el seu objectiu, em dono per esgotat.

- P. La decisió és seva. Per part meva, en vista de les circumstàncies d'un presumpte homicidi camuflat d'accident, he d'adoptar la mesura de presó provisional.
- R. Estic detingut?
- P. Pot nomenar un advocat de la seva confiança o se n'hi assignarà un d'ofici.